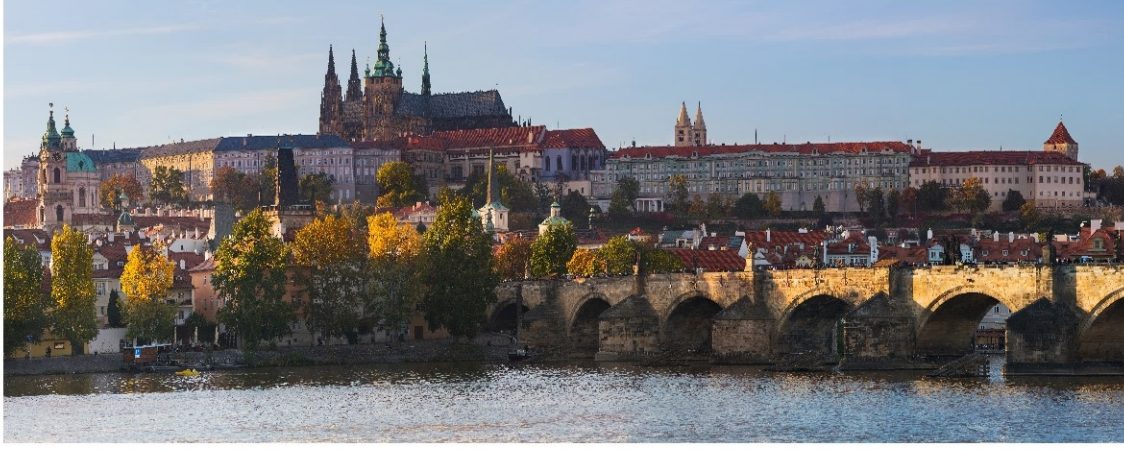

ÇEK CUMHURİYETİ

Bu bilgi notu Çek Cumhuriyeti Fahri Konsolosluğu tarafından hazırlanmıştır

Başkent: Prag

Nüfus: 10.538.275

Yüzölçümü: 78.866 km²

Konuşulan Diller: Çekçe

Para Birimi: Çek Korunası (CZK)

Para Birimi: 1 ABD Doları= 25 Çek

GSMH: 284 milyar ABD Doları

Kişi başına GSYH (cf-\$) 17.270

Asgari ücret (€) 338

Enflasyon oranı (%) 0,3

Etnik Yapı: Çek (% 90,4), Moravyalı (% 3,7), Slovak (% 1,9), Diğerleri (% 4)

Çek Cumhuriyeti'nde yaklaşık 80 Türk firması faaliyet göstermekte olup, bu firmalar tarafından gerçekleştirilen yatırım miktarı 150 milyon Dolar civarındadır.

Çek Cumhuriyeti'nde yaklaşık 2500 vatandaşımız yaşamaktadır.

Ülkemizi 2015 yılında 212 bi; 2016 yılında 87.327 Çek turist ülkemizi ziyaret etmiştir.

Çek Cumhuriyeti (ya da kısaca Çekya) 10.6 milyonluk nüfusuyla Avrupa'nın kalbinde görece küçük bir ülkedir. 2004 yılından beri AB üyesi olan Çek Cumhuriyeti bağımsız bir ülke olarak varoluşunun 100. yılını kutlamak üzeredir. (Çekya Çekoslovakya'nın 1993 yılında bölünmesinden sonra kurulmuş olmakla birlikte tarihi 1918'e dayanmaktadır.) Çek Cumhuriyeti komünizmin çöküşünden sonraki son 30 yılda sanayi geleneği, Batı Avrupa ülkelerinden gelen doğrudan yabancı sermaye akışı ve coğrafi konumu sayesinde oldukça gelişmiştir. Günümüzde, GSYH bakımından 28 AB ülkesi arasında 15. büyük ekonomiye sahip olup, ortalama GSYH 184 milyar USD'ye ve ihracatı 155 milyar USD'ye ulaşmıştır. Ekonomisi AB ortalamasının üzerinde büyümektedir (2017 ilk çeyreğinde %2.9) ve özellikle otomotiv, havacılık sanayi ve hizmet sektörlerinde yabancı yatırımcıların ilgisini çekmektedir.

GSYH'nın yaklaşık 1/3'ünü tek başına üreten Çek imalat sanayi, toplam işgücünün de yaklaşık % 40'ını istihdam etmektedir. Üretim itibarıyla, sanayideki en büyük iş kolları otomotiv, elektronik, makine ve ekipman, cam ve savunma sanayidir. Sanayinde içerisinde otomotiv önemli bir yere sahiptir. Avrupalı birçok otomotiv firmasının Çek Cumhuriyeti'nde yatırımı bulunmaktadır. Çek Cumhuriyeti, dünyanın en eski üç otomobil firmasına ev sahipliği yapmakta olup Orta Avrupa'nın ilk otomobil üreticisidir. Yılda ortalama 1 milyon civarında araç üretilmektedir.

Çek Cumhuriyeti'nde elektrik enerjisi büyük ölçüde fosil yakıt kullanılarak üretilmektedir. Nükleer enerji üretiminin son 5 yılda ikiye katlanması, üretim yapısının nükleer enerji lehine dönüşmesine sebep olmuştur. Nükleer enerjinin payı % 18,5'den % 29,9'a yükselmıştır. Elektrik enerjisi tüketiminin yaklaşık üçte biri sanayi sektöründe, tüketimin yaklaşık beşte biri konutlarda gerçekleşmektedir.

Çek Cumhuriyeti'nde 7,88 milyon hektar arazinin % 38,1'ini ekilebilir alanlar, % 33,6'sını ise orman alanı oluşturmaktadır. Çek Cumhuriyeti'nin GSYH'nin % 2,5'i tarım sektörü tarafından oluşturulmaktadır. Son yıllarda önemli yapısal değişiklik geçiren tarım sektöründe, merkezi planlama döneminin hemen sonrasında 1.749 kooperatifte 644.263, 257 devlet çiftliğinde ise 168.935 kişi istihdam edilmekte idi. Bu süreçte, tarımsal üretim yaklaşık % 30 oranında, istihdam ise yaklaşık % 40 oranında azalmıştır. Benzer şekilde, havvancılık sektörü de ciddi anlamda küçülmüştür.

Çek Hükümeti tarım sektörü için özel destek programları uygulamakta ve bütçenin % 4,6'sını bunun için ayırmaktadır. Bütçe dışında da "Tarımsal Müdahale Fonu" kaynaklı destekler yapılmaktadır. Hektar başına toplam devlet desteği AB'nin % 15'i seviyesindedir. AB üyeliği sürecinde fiyat destek sistemi yürürlüğe girmiş ve bu çerçevede çiftçilere AB fonlarından ve bütçe kaynaklı doğrudan ödeme desteği

sağlanmıştır. 2004 yılından beri AB tarafından 500 milyon euro civarında tarımsal destek sağlanmıştır.

Tahıl üretiminde yıllık verim 5,37 ton/hektar olarak gerçekleşirken, aynı yıl patates üretiminde ise verim 25,83 ton/hektar olmuştur. Ülkede yıllık 154 bin tonu elma olmak üzere toplam 182,5 bin ton civarında meyve üretilmektedir. Çek Cumhuriyeti, dünya en fazla alanda haşhaş ekilen ülkelerden biridir. Ülkede haşhaş üretimi 49,4 bin tona yükselmiştir. Ayrıca, organik tarım son yıllarda hızla gelişmekte olup organik tarım alanları 27.000 ha bulmuştur.

Ormanlık sektörü, ağır sanayi nedeniyle ciddi derecede çevre sorunları ile karşı karşıyadır. Artan kereste talebi karşısında, kendini yenileme oranı yetersiz değerlendirilmektedir. Buna rağmen, orman mevcudu yılda ortalama 1.000 ha, yıllık kereste arzı da 3 milyon m³ artmaktadır. Çek ormanlarının kereste üretim kapasitesi toplam 668 milyon m³ olarak hesaplanmaktadır

Son 15 yılda Türkiye ve Çekya arasındaki güçlü ekonomik büyüme, yatırımlar konusunda artan ikili ticaret olarak kendini göstermektedir. Türk-Çek ilişkileri dinamik bir ticaret ve sürekli artan bir çift haneli büyüme eğrisi ile öne çıkmaktadır. Türk-Çek ticaret volümü 2016 yılında 3,4 milyar dolara ulaşmıştır ve Türkiye Çekya'nın AB dışındaki (ticaretinin %80'ini oluşturmaktadır) 3. en önemli ticaret ortağıdır. Karşılıklı olarak kuvvetli olunan otomotiv sanayi gibi bazı sektörlerde her iki ülke ekonomisi de ele ele vermiş bir şekilde, küresel pazara entegre olarak büyümektedir. Çek Cumhuriyeti'nin Türkiye'ye 2016 yılında yaptığı ihracatın %38'ini otomobil ve araç yedek parçaları oluşturmaktadır. (Skoda 2016 yılında 28.000 araç satmıştır.) Benzer bir yüzde de Türkiye'nin Çekya'ya yapmış olduğu ihracat için geçerlidir. 1.2 milyar doları aşan Türk ihracatının en büyük payını otomobil sektörü oluştururken bunu sırasıyla tekstil, tüketici elektroniği (ev aletleri) ve gıda takip etmektedir.

Her iki ekonominin bazı “rekabetçi tamamlayıcılık” unsurları başka alanlarda da görülmektedir. Türk ulaştırma ve savunma sanayinin son yıllarda önemli ölçüde gelişmesiyle, karşılıklı ticaret için yeni fırsatlar doğmuştur. Bu da demek oluyor ki artık Türkiye daha az nihai ürün alırken özellikle ağır sanayi, CNC makina tezgahları ve merkezleri gibi teknolojinin gerekli olduğu alanlarda Çek firmalarıyla daha fazla işbirliği arayışına girmektedir.

Maden teknolojileri ve güvenliği ise diğer bir önemli işbirliği alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Konuyla ilgili olarak yeni işbirliklerinin inşası için Çek Büyükelçiliği her iki ülkenin uzmanlarının bir araya geldiği seminerler ve inceleme gezileri düzenlemiştir. Çek Devlet Madencilik Kurumu, Türk Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve TKİ, TTK gibi ilgili devlet kuruluşlarıyla uzman değişimi ve işbirliği konularını görüşmektedir.

Çek Cumhuriyeti otoyol ve demiryolu ağlarının modernizasyonu için yatırım yapmakta olduğundan, şüphesiz ki, Türk EPC müteahhitleri için de Çek Cumhuriyeti’nde pek çok fırsat bulunmaktadır. Diğer taraftan, Çek firmaları da Türkiye’de hızla gelişen büyük şehirlerin alt yapılarına katkıda bulunmak konusunda oldukça isteklidirler. Konuyla ilgili örnek vermek gerekirse, Konya ve Eskişehir’de Skoda markalı tramvaylar ile yolcu taşımacılığı yapılırken, İzmir tarfiği ise AZD firmasının akıllı trafik sistemleri ile yönetilmektedir.

Çek Cumhuriyeti ve firmaları 1960'lara kadar giden sivil nükleer sektör alanında da uzun soluklu ve derin bir uzmanlığa sahiptirler. Çek firması UJV, Türk Atom Enerjisi Kurumu'nun (TAEK) yeni sivil nükleer programını geliştirmesine yardımcı olmak

amacıyla “teknik destek” kurumu olarak kontrat imzalamıştır. Bununla birlikte, yakın zamanda Ankara Ticaret Odası (ATO) bünyesinde kurulan nükleer sanayi kümelenmesi ile Çek firmaları bir iş birliği anlaşması imzalamıştır.

Benzer şekilde, başka bir işbirliği ise, her iki ülke uzmanlarının katılımıyla KBRN (Kimyasal Biyolojik Radyoaktif ve Nükleer) koruma alanında AFAD ve Çek Kurtarma Birimi arasında gerçekleştirilmiştir.

İkili ekonomik ilişkiler konusu üzerine yazarken Türkiye’deki Çek yatırımlarından bahsetmemek olmaz. Bu yatırımlar 2 milyar doları aşacak şekilde özellikle enerji üretimi ve dağıtım alanında yoğunlaşmıştır. Çek enerji firması CEZ Türkiye’de Akkök grubuyla “Akenerji” adında ortak bir girişim kurmuş ve yerel bir dağıtım ağını özelleştirilme sonrası bünyesine alırken, toplam 1200 MW kapasiteli doğal gaz, hidro ve rüzgar enerji santrallerini satın almış ya da inşa etmiştir.

Çek Cumhuriyeti’ne özgü eşyalar denince akla el yapımı göz alıcı Çek kristalleri ve birbirinden şık Bohemia kadehleri, özel Çek camları gelir! Bohemia kristalleri ve camları ise, Çek Cumhuriyeti’nin Bohemia bölgesinde 18. yüzyıldan bugüne kadar üretilmeye devam etmektedir.

Çek Cumhuriyeti'ndeki Türk yatırımları da memnuniyetle karşılanmaktadır. Çekya diğer komşu AB ülkelerine açılabilme anlamında yatırımcılar için iyi şartlar altında oldukça tutarlı ve açık bir iş ortamı sunmaktadır. Daha düşük işçi maliyetleri (diğer Batı Avrupa ülkelerine kıyasla), cömert yatırım teşvikleri ve kalifiye iş gücü ile Avrupa piyasalarına açılmak isteyen Türk yatırımcılar için uygun bir ortam oluşturmaktadır.

Hem Türkiye hem Çek Cumhuriyeti turizm alanında çok fazla seçenek sunmaktadır. Yıllık olarak yaklaşık 200.000 kadar Çek turist Türkiye sahillerini ve belli başlı turistik merkezlerini ziyaret etmektedirler. Diğer taraftan ise, Prag Avrupa'nın en güzel şehirlerinden biri olarak Türk turistler için giderek bir cazibe merkezi haline gelmektedir.

Çek Cumhuriyeti Avrupa'nın en çok ilgi gören turizm alanlarından biridir. Prag, Avrupa şehirleri arasında en çok ziyaret edilen 6. şehir, dünya şehirleri arasında en popüler 12. şehir konumundadır. Turizm Çek ekonomisi için önemli gelir kaynaklarından biridir. Çek Cumhuriyeti'ne yılda 6 milyonun üzerinde turist gelmektedir. Turizm gelirlerinin GSYİH'ya oranı % 3,5 oranındadır. Toplam hizmet gelirlerinin yaklaşık % 35'ini turizm gelirleri oluşturmaktadır. Turizm sektörü, 7.500'i aşkın tesisin faaliyet gösterdiği ve sadece otel ve restoranlar itibariyle toplam işgücünün yaklaşık % 3,9'nun istihdam edildiği, Çek ekonomisi için son derece önemli bir sektördür. Bununla birlikte, 442 bini bulan yatak kapasitesinin sadece % 2,3'ünün 5 yıldızlı oteller oluşturmaktadır. Ayrıca, yatak kapasitesi itibariyle tesislerin % 15,8'i Prag'da, % 10,8'i Karlovy Vary'de bulunmaktadır. Çek Cumhuriyeti'ne gelen turistlerin % 57,5'i Prag'ı tercih etmektedir. Karlovy Vary ise % 7,5 ile en cazip ikinci bölgedir.

Çek Cumhuriyetine yılda yaklaşık 100 milyon civarında yabancı giriş yapmaktadır. Bunların yaklaşık % 95'i kara ve demir yolu ile girmektedir ki, dolayısıyla komşu ülke vatandaşı veya transit ağırlıklı bir giriş mevcuttur. Çek Cumhuriyetine giriş yapan yabancıların yaklaşık % 75'i sınır komşusu olduğu dört ülke uyrukludur. Ülkeye giriş yapan yabancıların % 1'inden daha azı vizeye tabi ülkelerden gelmektedir. Ülkeye giriş yapan yabancıların yarısından biraz fazlası Almanya sınırından giriş yapmaktadır. Giriş yapan yabancıların ancak % 5'i hava yolu ile ülkeye gelmektedir.

Dünyadaki en yüksek bira tüketimi oranına sahip olan Çek Cumhuriyeti, aynı zamanda en lezzetli biralara da sahiptir. Bira Çeklerin hayatında gerçekten önemli bir rol oynamaktadır. Çek Cumhuriyeti, biralalarının yanı sıra “bira içme kültürü” ile de ünlüdür.

Her iki ülkenin zengin ve geniş kültürü ve aynı zamanda tarihi yatırımcılar için önemli pek çok fırsatı sunmaktadır.